

(H)output

Openingsvoordracht in Museum Nairac (12 april 2017)

Peter Schut

Wat heeft een archeoloog te zoeken bij een kunstexpositie? Is hij verdwaald of zo? Nee hoor, beide disciplines liggen dicht bij elkaar dan u denkt. Ik vind het dan ook een eer om als archeoloog een bijdrage te mogen leveren aan deze kunst tentoonstelling in dit prachtige museum en samen met de kunstenaars deze expositie te mogen openen.

Als archeoloog zoek je altijd naar sporen van menselijke bewoning. Zij vertellen het verhaal van onze ongeschreven, maar boeiende geschiedenis. Dit is niet anders bij kunstenaars die hun inspiratie, verhalen, enthousiasme, kleuren, ideeën, materialen, associaties en **vooral passie** halen uit de omgeving in zijn breedste betekenis.

Uit ervaring weet ik hoe mijn vrouw, Bea Schonewille, uit heel Europa muntjes, zeesterren, verbleekt hout, stenen en stoffen verzamelde om bij gelegenheid een kunstwerk van te maken. Haar eerste wandkleed heette niet voor niets 'My personal Museum'. Misschien begrijpt u nu ook waarom het voor mij vanzelfsprekend is, om indien mogelijk contact te zoeken met kunstenaars.

Archeologen en kunstenaars vertellen uiteindelijk ieder hun eigen verhaal. Tijdens de opgraving in Harselaar Zuid moest besloten worden of het eeuwen oude hout van waterputten afgevoerd zou worden of een nieuw leven zou krijgen. Gelukkig kwam ik al snel in contact met Julia Borsboom die samen met 7 collega's enthousiast dit project startte.

Tijdens een opgraving worden scherven zorgvuldig verzameld. De vlekjes in het zand, waar ooit palen hebben gestaan, vervlieden direct nadat zij getekend en gefotografeerd zijn. Alleen in de diepste grondsporen, de waterputten, is hout bewaard gebleven. In Harselaar Zuid zijn deze gemaakt van grote massieve bomen die werden uitgehoud.

Vermoedelijk woonden hier de wildforsters van Wedinchem. Ambtenaren van de graaf van Gelre. Het verhaal achter de opgraving zal later dit jaar verteld kunnen worden. Ook Museum Nairac zal hier aandacht aan besteden.

De verschillende stamdelen voor de waterput werden in een meters diepe kuil geplaatst en opnieuw met elkaar verbonden tot een koker van hout. Dit hout vertelt zijn eigen verhaal over het landschap, het klimaat, de stand van de techniek en het gebruik. Met jaarringonderzoek kan een boom tot op het jaar nauwkeurig worden gedateerd. Jammer genoeg is dit niet gelukt bij de 700 tot 900 jaar oude Harselaarse waterputten. Ook beschermde de houten mantel vondsten zoals een complete aardewerk kan, een pijlpunt en stuifmeel tegen verder verval. De putten vormden zo een soort schatkamer van het verleden. Wanneer deze geborgen zijn, blijven de imposante loodzware resten van de eeuwen oude boomstammen achter. Het door de tijd zwart gekleurde eikenhout ligt er na de opgraving wat mistroostig bij.... , maar er gloort hoop!

Water is een primaire levensbehoefte. De oudste waterput in Nederland is 5000 jaar oud. De Romeinen kenden aquaducten, zelfs koud- en warm water mengkranen evenals boilers. In Nederland zit het grondwater meestal niet diep waardoor hier volstaan kon worden met eenvoudige maar doeltreffende waterputten.

Dat men oog had voor kunst is zeker. Kijk maar naar de prachtige grotschilderingen van Lascaux of Altamira. De 4000 jaar oude klokbeker uit Voorthuizen die in zijn strakke vorm en bijzondere versiering uniek in Nederland is, wordt niet voor niets wel de Nachtwacht van de late steentijd genoemd. Ook muurschilderingen en mozaïeken uit de Romeinse tijd zijn beroemd evenals het prachtig versierde metaal uit de vroege middeleeuwen. Een aantal voorbeelden zijn hier op de eerste verdieping te zien. Kunst en cultuur zijn dan ook onlosmakelijk verweven met geschiedenis.

De waterput was van ouds ook de ontmoetingsplek voor mensen. Hier werden verhalen verteld over roemrijke voorvaders, rituelen uitgevoerd, nieuwtjes uitgewisseld, gespeeld en gewerkt.

Bronnen kenden ook een spirituele dimensie. Dat er allerlei legendes en krachten worden toegedicht aan de waterputten zal ongetwijfeld samenhangen met de essentiële betekenis van water voor het leven! Archeologen beschrijven alleen de fysieke resten en hoe de mensen leefden. Kunstenaars zijn in staat om ook de persoonlijke, niet tastbare betekenis van materialen te visualiseren. In Museum Nairac komen deze werelden bij elkaar. Nu gaat het vooral om de kunstenaars. Zij zijn met respect met het 800 jaar oude hout aan het werk gegaan. Ieder kunstwerk kent een eigen verhaal, achtergrond en materialisatie. Dankzij de interpretaties van de kunstenaars heeft het hout van de waterput een bijzondere dimensie én toekomst gekregen.

Het belangrijkste is natuurlijk dat rond de kunstwerken vandaag opnieuw verhalen worden verteld.....